

Andrzej Bartczak, Janusz Tomala

Pilica, woj. katowickie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 20, 227-228

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MODLIN
woj. warszawskie
Twierdza. Działobitnia Napoleońska

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Oddział Konserwacji Architektury
Monumentalnej
Pracownia Badań
Fortyfikacji Nowożytnych
w Warszawie

Badania prowadzili Maria Kamińska i mgr Edyściaw Skrok.
Finansował Wojskowy Rejonowy Zarząd Kwaterunkowo-Budowlany w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Twierdza nowożytna.

Celem badań było rozpoznanie obiektu i dostarczenie danych do opracowania projektu adaptacji działobitni na filię Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Według ustaleń W.Łysiaka fort ten, będący wieżą na planie kwadratu, został zaprojektowany przez samego Napoleona i wybudowany w latach 1811-1813. Prace wykopaliskowe prowadzono wewnątrz budowli, w fosie i na terenie przyległym do niej. W ich wyniku dokonano następujących ustaleń:

- w kilku miejscach odsłonięto stopy fundamentowe budynku, stwierdzono ich posadowienie i sposób budowy /na ogół niedbały/;
- wyjaśniono kwestię lokalizacji przyczółka mostowego będącego oparciem dla mostu zwodzonego łączącego drugą kondygnację działobitni z otaczającym terenem;
- stwierdzono, że fosa otaczająca fort była fosą suchą;
- wbrew przypuszczeniom W.Łysiaka wyeliminowano możliwość istnienia skazamatowanych kołców /umocnień ziemnych/ służyących do obrony fosy i przysiemia. Pierwotnie istniał zapewne plan wybudowania tego rodzaju fortyfikacji, ale zamiar ten nie został zrealizowany zapewne z powodu działań wojennych w 1812 r. i wycofania się wojsk napoleońskich z terenów Księstwa Warszawskiego w roku następnym;
- wewnątrz działobitni odkryto wymurowany zbiornik na wodę /cysterne/, w którym gromadzono i przechowywano wodę dla potrzeb wojska stacjonującego w forcie.

Badania zostały zakończone.

PILICA
woj. katowickie
Stanowisko 1

patrz
późna średniowiecze

PILICA
woj. katowickie
Stanowisko 2

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Oddział Łódź
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska

Badania prowadził mgr Andrzej Bartczak /autor sprawozdania/ przy współudziale mgr. Janusza Tomali. Finansował WKi w Katowicach. Pierwszy sezon badań. Ruiny tzw. kościoła marków z XVI-XVII w.

Badany obiekt, sfinalizowany we wschodniej części miasta, stanowią ruiny kościoła zbudowanego z łamanego kamienia wapiennego spajanego zaprawą wapienną. Jego ściany zachowane są prawie do pełnej wysokości, tj. około 4-5 m, brak jest natomiast sklepień czy też stropów. Jest to założenie jednonawowe z półkoliście zamkniętym prezbiterium orientowane w przybliżeniu na linii północ-południe. Nawa posiada wymiary 18 x 11,2 m, zaś prezbiterium 10 x 8,2 m. Nawę od prezbiterium oddziela łuk tęczowy w formie półkolistej arkady. Do wschodniej ściany nawy przylega kaplica o wymiarach 8,8 x 5,5 m. W zachodniej ścianie prezbiterium znajduje się wejście do nie istniejącej już dziś sakrystii. Kościół posiadał dwa wejścia: główne znajdująca

sie w ścianie szczytowej oraz boczne we wschodniej ścianie nawy. Otwory okienne wykazują liczne ślady rozkuć i przemurowań. Dotychczas na omawianym obiekcie nie prowadzono żadnych badań. "Katalog zabytków sztuki w Polsce" podaje, że kościół ten zbudowany został prawdopodobnie w XVI w. przez botogrobców, a w latach 1610-1801 był w posiadaniu księży marków.

Przeprowadzone prace miały charakter wstępny i składały się z następujących etapów:

- 1) Wykonanie dokumentacji fotograficznej ruin.
- 2) Wykreślenie rzutu przysiemia kościoła w skali 1:50.
- 3) Wykonanie planu sytuacyjno-wysokościowego w skali 1:100 obejmującego najbliższe otoczenie obiektu.
- 4) Eksploracja 2| niewielkich wykopów sondażowych.

Podstawnym celem archeologicznym badań sondażowych było sprawdzenie chronologii kościoła oraz ogólne rozpoznanie obiektu.

Wykop I o wymiarach 1,6 x 1,2 m został zlokalizowany na zewnątrz obiektu w rogu między północną ścianą zburzonej zakrystii a zachodnią ścianą prezbiterium. Odsłonięto tu zewnętrzne lica fundamentów zakrystii i prezbiterium. Oba fundamenty wymurowane z łamanego kamienia wapiennego są przewiązane. Na głębokości około 1 m od obecnej powierzchni posiadają wyraźne odsadzki. Z przyczyn obiektowych eksplorację wykopu przzerwano na głębokości około 1,6 m nie osiagając poziomu calca ani też stopy fundamentowej. Warstwy zalegające w górnej partii wykopu i związane z destrukcją obiektu zawierały materiał zabytkowy z XVIII-XX w.

Wykop II o wymiarach 2 x 1,6 m wytyczono wewnątrz kościoła tak, aby objął wewnętrzną krawędź wschodniej strony głównego wejścia. W wykopie tym na głębokości około 60 cm poniżej obecnej powierzchni uchwyciono poziom wejścia do kościoła. Około 10 cm niżej zachowały się 3 prostokątne płytki posadzkowe wykonane z kamienia wapiennego, które wyznaczają ostatni poziom użytkowy w nawie. Na głębokości 75 cm zaobserwowano cienką warstwę zbutwiałego drewna. Jest to prawdopodobnie pozostałość starszej podłogi poprzedzającej kamienną posadzkę. Liczny materiał zabytkowy pochodzący z warstw zasypiskowych nad posadzką datowany jest na XVIII-XX w. Nie użytkano zabytków, które pozwoliłyby datować drewnianą podłogę. Poniżej reliktyw tej podłogi zaobserwowano szerokoprzestrzenny wkop fundamentowy frontowej ściany kościoła. Siegał on do głębokości około 2 m poniżej obecnej powierzchni i zawierał kilka fragmentów naczyń glinianych z końca XVI-XVII w. W wykopie tym udało się osiągnąć stopę fundamentową frontowej ściany obiektu, która występuje na głębokości około 3,2 m. Dolną część fundamentu wymurowaną z łamanego kamienia wapiennego wykonano we wkopie wąskoprzestrzennym. Na poziomie dna wkopu fundamentowego zachowała się gruba wylewka zaprawy wapiennej, w której tkwił fragment butelki z ciemnozielonego szkła.

Wyniki przeprowadzonych badań sondażowych nie pozwalają datować obiektu wcześniej niż na koniec XVI-XVII w.

Badania będą kontynuowane. |

PIERUSZA, gm. Wołów
woj. wrocławskie

Wojewódzki Ośrodek
Archeologiczno-Konserwatorski
we Wrocławiu

Prace prowadzili mgr A. Dobrowolski, Tadeusz Kaletyn, Ludwik A. Kamiński. Finansował WOAK we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Dwór renesansowy, gród z XIV-XV w.

W związku z artykułami w prasie zagranicznej i krajowej informującymi o schowaniu przez hitlerowców w pałacu w Pieruszy części ceramiki trojańskiej z badań H. Schliemann, podjęto prace poszukiwawcze. W pierwszym etapie odgruzowano i oczyszczono cztery częściowo zachowane piwnice oraz przysiemie wieży dostawionej do północnej fasady dworu. Odkryto fundamenty dworu renesansowego podwładzonego w 1530 r., a posadowionego na średnio-wiecznym założeniu obronnym. Na powierzchni posadzki piwnic i wieży, a także w namuliaku zasypanego stawu odkryto ponad tysiąc fragmentów naczyń starożytnych wtórnie zniszczonych. Dominują ułamki ceramiki z